

Češi a Vánoce – prosinec 2013

Technické parametry

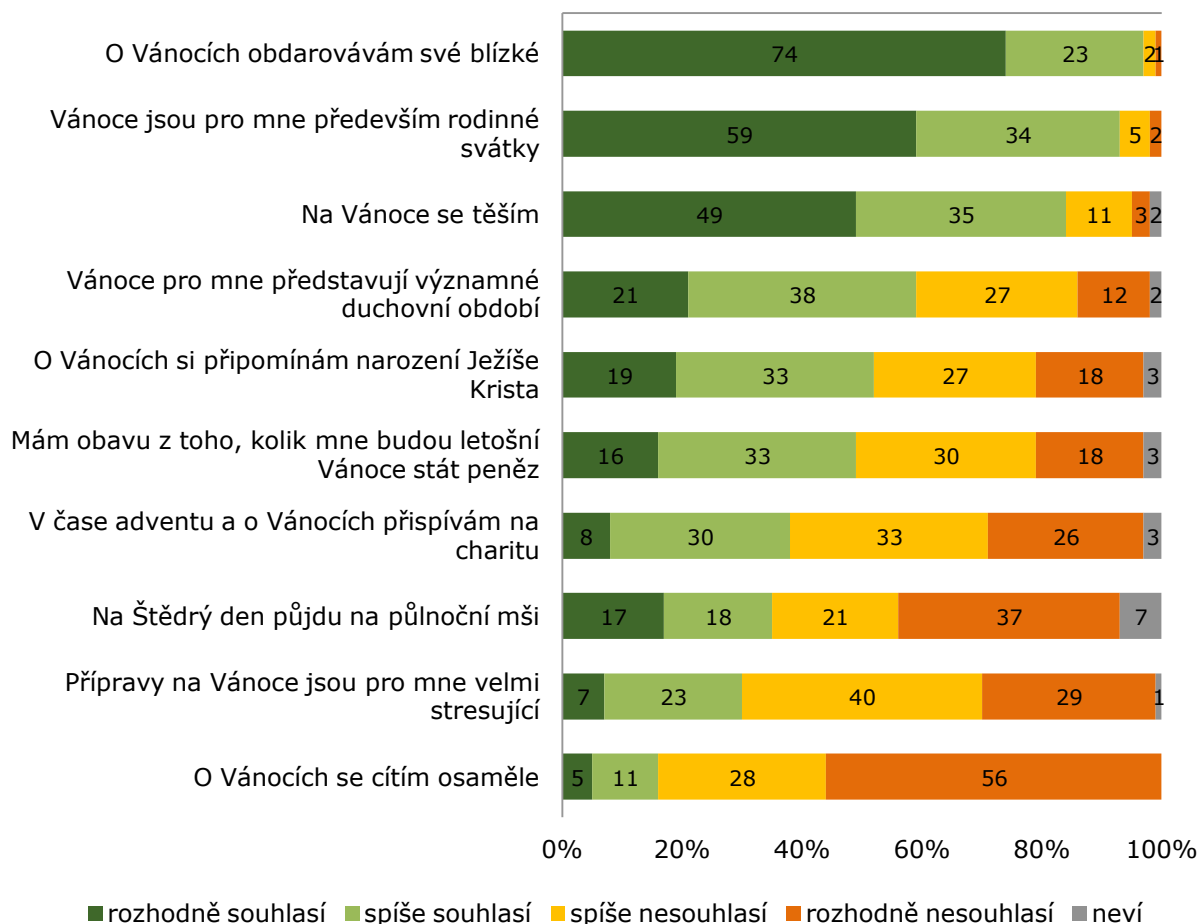
Výzkum:	<i>Naše společnost, v13-12</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. – 9. 12. 2013</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>987</i>
Počet tazatelů:	<i>255</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PO.53, PO.106</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. prosince 2013</i>
Zpracovala:	<i>Anežka Příběžská</i>

Do svého prosincového šetření zařadilo Centrum pro výzkum veřejného mínění také dvě baterie otázek, které se zabývaly vztahem respondentů k Vánocům. Nejprve jsme se ptali na souhlas s výroky, které se týkají vnímání Vánoc, činností a asociací, které si s Vánoci lidé spojují. Poté jsme zjišťovali, které konkrétní vánoční zvyky lidé dodržují.

Z šetření vyplynulo, že téměř všichni dotázaní (97 %) v tomto období obdarovávají své blízké a že čtyři pětiny Čechů (84 %) se na Vánoce těší, opačný pocit má přibližně každý desátý (14 %). Většina lidí si tedy Vánoce spojuje s pozitivními asociacemi. S negativně laděnými výroky souhlasil výrazně menší podíl dotázaných: Za stresující považuje vánoční přípravy přibližně třetina občanů (30 %) a osaměle se ve vánočním čase cítí 16 % lidí - u této položky také nejvyšší podíl dotázaných zvolil krajní odpověď „rozhodně nesouhlasí“. Co se týče obav z toho, kolik stojí letošní Vánoce peněz, dělí se respondenti na dvě téměř ideální poloviny: 49 % obav vyjádřilo, vyrovnaný podíl respondentů (48 %) zastává názor opačný. Tři výroky se dále týkaly toho, zda Češi chápou Vánoce jako rodinné či duchovní svátky a zda si je spojují s narozením Ježíše Krista. Výsledky ukazují,

že pro většinu občanů (93 %) jsou Vánoce svátky rodinnými. Výrazně nižší podíl respondentů (59 %) je chápe jako významné duchovní období a 52 % dotázaných souhlasilo s výrokem, že si během nich připomíná narození Ježíše Krista. Dva výroky se také ptaly na činnosti, které jsou spojeny s vánočním časem: přispívání na charitu a návštěvu půlnoční mše. Přibližně dvě pětiny občanů (38 %) souhlasily s výrokem, že přispívají v adventním a vánočním čase na charitu, tři pětiny (59 %) si naopak tuto činnost s Vánoci nespojují. Na půlnoční mši O Štědrém dnu vyrazí dle svého tvrzení třetina respondentů (35 %), u této položky jsme také zaznamenali nejvyšší podíl respondentů, který zvolil odpověď „neví“ (7 %). Podrobný přehled výsledků nabízí graf 1.

Graf 1: Souhlas s výroky, které se týkají Vánoc (v %)¹

Pozn.: Výroky jsou řazeny sestupně podle součtu podílů odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 12. 2013, 987 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1 ukazuje časové srovnání s výsledky šetření z prosince 2006, kdy byla baterie uvedených výroků naposledy dotazována. Podíly respondentů, kteří souhlasí, nebo nesouhlasí s jednotlivými výroky, se od posledního šetření téměř nezměnily, případně

¹ Znění otázky: „Přečtu Vám několik výroků. U každého z nich mi prosím řekněte, zda s ním souhlasíte nebo nesouhlasíte.“ Možnosti odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí, neví. Výroky jsou uvedeny v tabulce v plném znění.

posuny jsou na hranici statistické chyby. Jediná výraznější změna nastala u výroku týkajícího se návštěvy štedrovečerní půlnoční mše, na níž se v letošním roce chystá podle svého vyjádření o 7 % respondentů více.

Tabulka 1: Souhlas s výroky, které se týkají Vánoc (v %) – časové srovnání

	XII/2006 +/-	XII/2013 +/-
O Vánocích obdarovávám své blízké.	97/3	97/3
Vánoce jsou pro mne především rodinné svátky.	94/5	93/7
Na Vánoce se těším.	86/11	84/14
Dodržuji alespoň některé zvyky a tradice spjaté s Vánoce.	85/14	-
Vánoce pro mne představují významné duchovní období.	56/42	59/39
O Vánocích si připomínám narození Ježíše Krista.	54/43	52/45
Mám obavu z toho, kolik mne budou letošní Vánoce stát peněz.	47/51	49/48
V čase adventu a o Vánocích přispívám na charitu.	41/56	38/59
Na Štědrý den půjdu na půlnoční mši.	28/64	35/58
Přípravy na Vánoce jsou pro mne velmi stresující.	30/69	30/69
O Vánocích se cítím osaměle.	17/82	16/84

Pozn.: „+“ znamená součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, „-“ je součet odpovědí „spíše nesouhlasí“ a „rozhodně nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Třídění druhého stupně ukázalo, že Vánoce více „prožívají“ české ženy než muži - statisticky významně častěji totiž „rozhodně“ či „spíše souhlasily“ s většinou výroků včetně toho, že přípravy na Vánoce jsou pro ně stresující. U výroku, podle kterého dotázaní obdarovávají své blízké, se projevilo rozhodnější souhlas žen, muži souhlasili častěji „spíše“. V případě výroku „O Vánocích se cítím osaměle“ nebyl mezi ženami a muži statisticky významný rozdíl. U tohoto výroku se naopak projevila diference podle věku, neboť lidé nad 60 let s tímto výrokem souhlasili častěji. Zároveň častěji odpovídali, že Vánoce pro ně představují duchovní období, že si během nich připomínají narození Ježíše Krista a že přispívají na charitu. Podobně se od ostatních respondentů liší lidé římskokatolického vyznání, kteří častěji než ostatní považují Vánoce za významné duchovní období, kdy si připomínají narození Ježíše Krista, přispívají na charitu a chystají se na půlnoční mši. S výrokem, že se o Vánocích cítí osaměle, rovněž častěji souhlasili dotázaní, kteří označili svoji životní úroveň za špatnou. Tito lidé také častěji odpovídali, že nepřispívají na charitu, mají obavy z toho, kolik budou Vánoce stát, a že se na ně netěší.

Tabulka 2: Udržování vánočních zvyků (v %)²

	ano	ne
Zdobíte stromeček	94	6
Máte adventní věnec	77	23
Neodcházíte od štědrovečerního stolu	66	31
Rozkrajujete jablka	49	50
Řežete větvičky z třešně (Barborky)	47	52
Zpíváte koledy	46	54
Dáváte pod talíř rybí šupiny	44	56
Stavíte betlém	38	62
Držíte celý den půst	23	77
Pouštíte lodičky z ořechových skořápek	19	81
Lijete olovo	7	93
Házíte pantoflem	6	94

Pozn.: Zvyky jsou řazeny sestupně podle podílů odpovědi „ano“. „Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 12. 2013, 987 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Druhá baterie otázek se týkala vánočních zvyků, kdy respondenti odpovídali, zda tyto zvyky o Vánocích dodržují, nebo ne (viz tabulku 2). Výsledky šetření ukazují, že téměř všichni lidé (94 %) zdobí vánoční stromeček, pouze 6 % lidí tuto činnost o Vánocích nedělá. Přibližně tři čtvrtiny občanů (77 %) má adventní věnec a asi dvě třetiny respondentů (66 %) souhlasily s tím, že neodchází od štědrovečerního stolu. Následuje skupina zvyků, které dodržuje přibližně polovina občanů, zatímco druhá polovina si je s Vánoci nespojuje: rozkrajování jablek, řezání větviček z třešně (Barborek), zpívání koled a kladení rybích šupin pod talíř. Další zvyky již dodržuje pouze menšina občanů. Přibližně dvě pětiny respondentů (38 %) staví betlém, asi čtvrtina (23 %) drží celý den půst, další pětina dotázaných (19 %) pouští lodičky z ořechových skořápek a pouze necelá desetina Čechů dle svého vyjádření lije olovo (7 %) nebo hází pantoflem (6 %).

Podrobnější analýza ukázala, že většinu zvyků statisticky významně častěji dodržují ženy než muži – tyto rozdíly se neprojevíly pouze u tří nejméně dodržovaných zvyků (pouštění lodiček z ořechových skořápek, házení pantoflem a lití olova). Mezi věkovými skupinami obyvatel jsme u většiny zvyků nezaznamenali statisticky významné rozdíly, pouze lidé starší 60 let méně často zdobí vánoční stromeček. Většinu zvyků také významně častěji než lidé jiného vyznání či nevěřící dodržují lidé římskokatolického vyznání – opět kromě tří nejméně častých zvyků. Naopak lidé, kteří nemají žádné nezaopatřené děti, dodržují většinu zvyků méně často – netýká se to pouze držení půstu, neodcházení od štědrovečerního stolu a řezání větviček z třešně (Barborek).

² Znění otázky: „Udržujete ve Vaší domácnosti následující vánoční zvyky?“ Možnosti odpovědí: ano, ne, neví. Zvyky jsou uvedeny v tabulce v plném znění.